

Detektiv i fortiden og vejen i nutiden

Af Hanne Fabricius, arkæolog og forfatter

Det magiske kort fra min nye historiske fantasybørnebog, *Soltemples hemmelighed*. Kortet viser altid, hvor de tre 12-årige hovedpersoner er på vej hen. Bogen er bind to i serien *Tidsdetektiverne*, som har deres egen hjemmeside www.tidsdetektiverne.dk Tegning af Johannes Bojesen

Det står ikke skrevet i hverken kort eller stjerner, hvordan ens vej gennem livet bliver. Min vej har ofte føltes som en snoet og bumpet landevej, men når jeg i dag ser tilbage, har turen været det hele værd.

Lad mig derfor invitere jer med på en rejse tilbage i tiden, hvor det, som kan ligne en masse tilfældige erfaringer, i virkeligheden har dygtiggjort mig til at udføre lige præcis det, som jeg arbejder med i dag.

Jeg har altid fortalt historier og tænkt i billeder. Som helt lille havde jeg en usynlig fantasieveninde, der hed Baistuer. Jeg husker stadig tydeligt, hvordan hun så ud med et kæmpestort, kulsort, ovalt hoved og tynde arme og ben, som spjættede og strittede, når hun bevægede sig. Baistuer var ven med Nemesis, som boede hos en gammel enke på fjerde sal i vores hus. Når jeg besøgte hende

sammen med min mor, elskede jeg at liste ind i hendes soveværelse, hvor sengen altid var dækket af et gyldent brokadetæppe. Her håbede jeg at få et glimt af Nemesis, som boede ved siden af sengen.

For en del år siden kom jeg ind i en markandiserbutik i Istedgade på Vesterbro. På et bord stod nogle afrikanske åndefigurer med store, ovale hoveder og tændstikstynde arme

og ben. De lignede Baistuer. Men om min fantasifigur havde noget at gøre med, at jeg faktisk havde en onkel fra Etiopien, og om jeg derfor havde set billeder af afrikansk kunst, det ved jeg ikke.

Da jeg begyndte at læse bøger i sommerferien mellem første og anden klasse, åbnede der sig en kolossal verden for mig, som var fantastisk. Hurtigt begyndte jeg at skrive mine egne "detektivhistorier" i det ene stilehæfte efter det andet. Historierne afleverede jeg til min klasselærer Schmidt på Himmelev Skole i Roskilde. Smith læste tålmodigt mine skrivelser, og han sagde hver gang, at han ville lave en speciel hylde til mine historier på skolebiblioteket.

I dag er jeg overbevist om, at Smith er en af årsagerne til, at jeg blev forfatter. Han roste mine historier og rettede aldrig en eneste fejl med den røde rettepen, så selv om jeg var lidt sen til at lære at stave korrekt, beholdt jeg skriveglæden. Da jeg mange år senere endelig ville lære at stave, var jeg blevet glad for at gætte kryds og tværs. Og kryds og tværs lykkes simpelthen ikke, hvis man staver forkert hele tiden. Sådan lærte jeg at stave.

Mine skoleår i 1960'erne med den tids moderne lærere betød, at jeg fik åbnet op for kassen til min videbegærlighed. Selv om jeg kom fra et hjem med klaver og massevis af bøger og musik, så var det ikke et akademikerhjem, men et ganske almindeligt middelklassehjem. Min mor læste meget for min søster og mig, og hun tog gerne turen til biblioteket to gange om ugen, for at vi kunne låne nye bøger.

Et brødløst job

Jeg var vist ni år, da jeg hver dag efter skole stod og kikkede ned i en arkæologisk stenalderudgravning tæt ved min skole.

"Jeg skal være arkæolog, når jeg bliver stor," bekendtgjorde jeg ved middagsbordet til min mor og far.

Selv om begge var meget historisk interesserede, lød svaret blot:

"Det er et brødløst job. Du må hellere finde på noget andet."

Jeg forstod ikke helt ordet brødløst, for måtte man så ikke spise brød, hvis man var arkæolog? Derfor besluttede jeg mig for at blive detektiv i stedet for. Jeg listede rundt og undersøgte ting, som måske var mystiske, skrev videre på mine historier om børn, som var klogere end politiet og fangede smuglere (smuglere var "in" i 1960-70'erne). Jeg lyttede med stor begejstring til spøgelseshistorierne, familiehistorierne, bibelhistorien, den nordiske mytologi og til alle de andre spændende eventyr og myter, som alverdens mennesker gennem tiden har fremtryllet foran en lyttende skare.

Som 11-årig i 1970 flyttede jeg med familien til Vordingborg. Det var et kæmpe miljøskift fra det mere moderne Roskilde, for på Sydsjælland var tiden på mange måder gået lidt i stå, eller også var udviklingen ikke løbet nær så hurtigt som i områderne omkring København. Jeg husker i hvert fald, at det følte som om, at vi nogle gange var trådt 30 år tilbage i tiden. Folk var mindre velstillede, og der var et meget tydeligt skel mellem byens spidser og så alle vi andre. Men jeg fik åbnet øjnene for, at mange ikke var så privilegerede, som vi var. Især et besøg hos en skoleveninde, som boede uden for byen i et lille husmandssted med lokum i stalden, chokerede mig så meget, at min far siden har grinnet af, at han aldrig har oplevet mig tie stille i så lang tid.

Teaterdrømme

I gymnasiet blev arkæolog- og detektivdrømmene skiftet ud med skuespillerdrømme, og efter min studentereksamen flyttede jeg til København, hvor jeg har boet siden. Jeg spillede total- og gadeteater i en teatergruppe ved navn Vinterstudio, hvor vi lavede nogle skøre kabareter. Jeg medvirkede i film gennem 80'erne, læste hos skuespillere som Søren Weiss og Baard Ove, fik sang- og stemmeundervisning, dansede afrikansk dans, mimedede og

meget mere.

Jeg søgte ind på Statens Teaterskole, men samtidig trak det arkæologiske heftigt i mig, for jeg havde forelsket mig dybt i København. Kærligheden holder stadig ved, selv efter at København og jeg for længst har fejret sølvbryllup og nu er på vej mod vores guldbryllup. Så i 1983 blev jeg ansat på Københavns Museum i Billedarkivet, og jeg endte med at være tilknyttet museet helt frem til 1997, hvor jeg ved siden af mine senere universitetsstudier var student i hhv. Billedarkivet, den Arkæologiske Afdeling og deltog i en masse udgravninger.

Arkæologien vandt til sidst – troede den

I 1987 blev jeg optaget på forhistorisk arkæologi på Københavns Universitet, og så kom der fart på. Jeg gravede og læste, og i 1997 afleverede jeg mit speciale om Københavns middelalder. I 1999 påbegyndte jeg en ph.d.-uddannelse på Københavns Universitet, hvor jeg skulle skrive om København

som havne- og handelsby i middelalderen. Jeg begyndte derfor også at undervise, og det stod mig hurtigt klart, at jeg var vild med at formidle og følte, at jeg endelig havde fundet min rette hylde.

Alt faldt på plads. Jeg var også blevet mor, og karrieren kørte derudaf. Men selv om jeg nød at forske og formidle, så følte jeg mig også på mange måder fejlplaceret i det akademiske miljø, hvor de fleste havde nok i deres eget og ikke undte hinanden og andre plads eller succes. Men jeg kunne ikke finde ud af at sige fra eller stop. Og tja, så skete der det, som ofte sker, når man ikke selv tager ansvar for sit liv. Livet blev til sidst træt af mig og uden at spørge mig til råds, satte det gang i den nødvendige ændring fra sin helt egen vinkel.

Et nyt spor

I sommeren 2001 var vi tre arkæologpiger, som kørte rundt i Nordsjælland. Vi besøgte Gurre-udgravningen, var forbi Esrum Kloster, men da vi var på vej mod Søborg Borg-

Fra byvandringen Istedgade overgi'r sig aldrig, hvor jeg fortæller en masse historier fra min bog om Istedgades historie.

ruin, blev vi ramt af en kæmpe lastbil, som smadrede vores bil og sendte os alle tre på hospitalet. Jeg var sygemeldt i tre år med et piskesmæld, mistede min ph.d., men jeg nægtede at give op og lade livet flyve forbi.

I stedet rejste jeg mig op og tog det ansvar, som jeg skulle have taget tidligere. Jeg slap den akademiske verden som arbejdsplads i 2006 og blev freelance med kulturformidling som foredrag, byvandring, undervisning og massevis af skrivning. Min hjemmeside kaldte jeg for Tyra, for i min verden har Tyra Danebod altid været en skøn, heftig og herlig historisk kvindeskikkelse.

Til min store overraskelse kunne jeg trække på alle mine gamle erfaringer fra min tid i film- og teatermiljøet, og for at forfine mine fortællinger, tog jeg kurser i fortællekunstens teknikker hos Vigga Bro og Hans Laurens på Bestellers, som lærte mig en hulens masse.

Bøgernes verden

Efter at jeg havde afleveret mit speciale i 1997, blev jeg spurgt, om jeg havde lyst til at omskrive det til en bog, hvilket jeg selvfølgelig havde. I januar 2000 udkom så min første bog som årbog i Selskabet for nordisk Oldkyndighed og Historie, og den blev startskuddet til min senere forfatterkarriere.

I samme øjeblik som min ansættelse på Københavns Universitet ophørte i 2006, kom der hul igennem til et forlag, hvor jeg skulle skrive populærvideenskabelige bøger om Københavns historie. På forlaget Aschehoug blev mine to bøger om København født i 2006 og 2007 under titlen *Gader og mennesker i middelalderens og renæssancens København*, bind et og bind to.

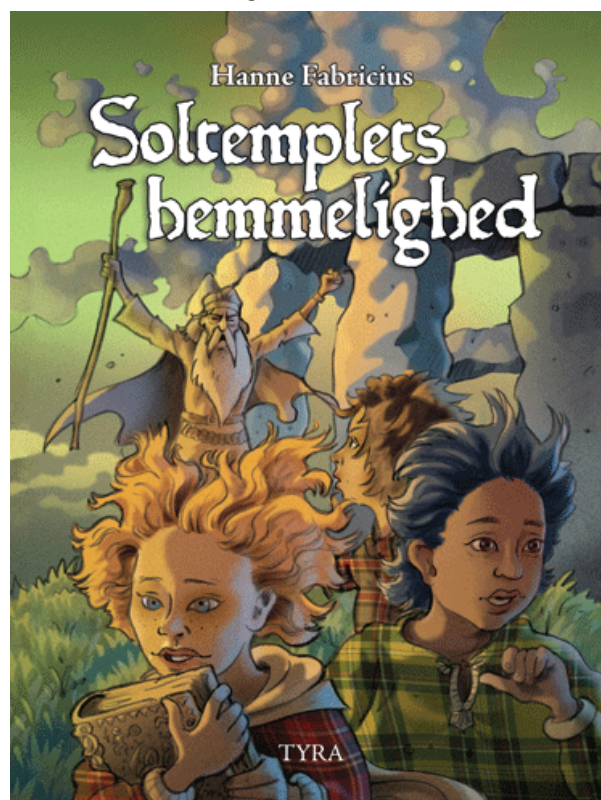
Begge bøger solgte rigtig godt, og efter aftale med forlaget gik jeg i gang med en stor bog om Istedgades historie under titlen *Istedgade. Porten til Vesterbro*. Men forlaget blev overtaget af et storforlag, som ikke ønskede at udgive historiske bøger skrevet af ikke-kendte mennesker, ligesom det ikke længere var redaktørerne, som sagde ja til bøgerne, men

i stedet de yngre regnskabsfolk. Derfor blev min Istedgadebog afvist midt i det hele, fordi regnskabsfolkene ikke mente, at der var nogen i Danmark, som kendte Istedgade, altså ud over dem i København. Heldigvis stod forlaget Sohn klar til at overtage bogen, som udkom i 2013 og blev udsolgt på et år.

Børnebøger

I mellemtiden var jeg begyndt at skrive for børn, og endelig fik min gamle drøm fik lov til at vokse. I 2009 udkom min skolebog *København. Byen bag voldene – Historien gennem 1000 år* på Alinea, og i 2010 udkom min første fiktionsbørnebog *Øgledronningens forbandelse* på det lille forlag Torgard. Sidstnævnte er første bind i en historisk fantasyserie ved navn Tidsdetektiverne, hvor de tre 12-årige hovedpersoner, Margrethe Hatt, Sigurd Rama og Thea Borch, via tidsportaler rejser fra nutidens København og tilbage gennem tiderne og løser mysterier.

I den første bog ender de i biskop Absalons København i et middelalderunivers, hvor de skal befri Margrethes far, som er faldet

Alle mine bøger kan købes enten via internetboghandlerne eller bestilles i boghandlen. Men læs mere på min hjemmeside www.tyra.dk

gennem en tidskanal og nu sidder fanget på Absalons borg.

I bind to, *Soltempets hemmelighed*, der udkom i december 2018 på mit eget forlag Tyra, rejser trekløveret sammen med en gammel druide tilbage til Stonehenge i England i den keltiske jernalder for at banke verdens ondeste troldmand og hans mørke troldmænd. Der er planlagt flere bind i serien, hvor jeg bruger min baggrund som arkæolog til at beskrive de fortidsuniverser, som børnene besøger, og blander dem med vilde eventyr eller fantasy, som det hedder i dag. Hvor trekløveret skal hen næste gang er endnu uvist. Måske skal de en tur til Egypten og finde nogle gamle skrifter i biblioteket i Alexandria. Måske går rejsen til Mayaernes fantastiske trappepyramider og kalender, eller måske skal de tilbage til vikingetiden og slås

med monstre og søuhyrer ude i Nordsøen og Atlanterhavet på deres farefulde rejse mod Grønland og Amerika.

Forlaget TYRA

I 2014 lavede jeg mit eget forlag [TYRA](#), da jeg syntes, at den etablerede forlagsbranche blev tungere og tungere at danse med. Ofte skal man selv medbringe pengene til udgivelserne, og hvis man både skal stå for at søge alle fondene, skrive bøgerne og lave en stor del af reklamen bagefter, så kan man lige så godt lave sit eget forlag og arbejde for sig selv. På forlaget TYRA genudgav jeg i 2014 og 2017 to af mine fagbøger. Herefter lavede jeg alle mine bøger til e-bøger, og i december 2018 udgav jeg så min seneste børnebog, der allerede er blevet købt af en lang række biblioteker.

Optagelser til Historiequizen foran Børsen, hvor vi venter på at komme i gang med at filme. Jeg står sammen med historiker Kaare Johannesen og tv-værten Adrian Hughes. Det tager en hel dag at filme et afsnit af Historiequizen.

Optagelser til Historiequizen på Kastellet sammen med Adrian Hughes og Kaare Johannesen. Det var en dag, hvor regnen og solen ikke kunne blive enige om, hvem der skulle styre vejret, så vi løb frem og tilbage med paraplyerne. I baggrunden ses Kastelsmøllen fra 1847, som er den sidste af de gamle københavnske voldmøller.

At være forfatter og forlægger er både hårdt og sjovt. Men desværre er der en del forhindringer, når man er et lille forlag med egne udgivelser. Blandt andet er det svært at få fondsmidler til udgivelserne, da mange primært tildeler de store forlag pengene. Ligesom det er hullets svært at få anmeldelser på bøgerne, da mange aviser ikke tror, at selvudgivere kan være gode. Heldigvis skelner bibliotekernes lektøruddtalelser ikke på den måde, så her har jeg fået flotte udtalelser på alle mine bøger. Faktisk nyder jeg at være kvinde i eget hus,

selv om det også er dyrt og arbejdskrævende at stå for det hele selv, og indtil videre har jeg betalt alle mine udgivelser af egen lomme. Af samme grund vil jeg kontakte et forlag til at udgive den bog, som jeg p.t. skriver på med titlen *Kaja og Ravnefanen*, så jeg kan holde en pause fra forlagsbranchen og koncentrere mig om at være kreativ. Bogen handler om kongernes gamle ravnefane og Dannebrog, der som bekendt faldt ned fra himlen i 1219 i Estland, så Valdemar Sejrs vandt slaget. Men nu er ravnefanen blevet stjålet, og bogens hovedperson Kaja, der er ud af en gammel

vølveslægt, skal sammen med sine venner finde ravnefanen, så den igen kan veje ved siden af Dannebrog. Da det i år er 800 år siden, at Dannebrog faldt ned fra himmelen, har jeg besluttet at skrive bogen færdig til udgivelse senere i år. Lykkes det ikke at finde et forlag, udgiver jeg den selvfølgelig selv og håber på fondsmidler til tryk og layout.

Historiequizen

Knap havde jeg lavet mit eget forlag i efteråret 2014, før jeg blev kontaktet af Danmarks Radio, som ville høre, om jeg var interesseret i at deltage som historisk ekspert i et program ved navn Historiequizen med Adrian Hughes som vært. Det sagde jeg selvfølgelig ja til, for som mange ynder at sige til mig:

”Du er jo en gammel cirkushest.”

Siden efteråret 2014 har jeg deltaget i mindst 40 programmer. Vi er et fast hold og med ekstra historiske eksperter, hvis vi faste deltagere ikke kan. Da vi alle er freelancere, hænder det ind imellem, at en programoptagelse falder sammen med et andet job, som ikke kan flyttes.

At deltage i Historiequizen er et af de sjoveste og skønneste job, som jeg nogensinde har haft i mit liv. Vi er gerne ti mennesker pr. optagelse med fotografer, tilrettelæggere, sminke osv. Og vi har det fantastisk sammen og glæder os til hver optagelse.

Netop ideen med at blande historie med humor er en af mine kæpheste, for man kommer bare så meget længere ud med humor end til kun at sigte efter alle de akademikere, som i forvejen ved det hele. I min verden er det vigtigt at formidle til hr. og fru Jensen og til alle de andre, som via deres skat har betalt for vores uddannelser.

Vi ved, at når programmerne kører første gang, er de de mest sete programmer på DR-K. Vi bliver alle jævnlige stoppet af glade seere, som nyder programmerne, fordi de er sjove, og fordi de kan quizze med. Mange elsker med et smil at fortælle os, at de skam

gættede meget bedre end os, hvilket er en herlig ting. Vi kan nemlig ikke forberede os på programmerne. Det eneste, vi ved, er, hvor vi skal hen. Og så kan vi blot tjekke stedets hjemmeside og lige læse om, hvor pokker vi befinder os i tid og sted. Men hvilke spørgsmål, som Adrian Hughes og tilrettelæggerne har fundet på, kan ingen vide, for de forsøger konsekvent og med stor fornøjelse at psyke os og få os på glatis.

Desværre er DR blevet bedt om at skære 20% ned, og det kommer formentlig til at gå ud over Historiequizen, da kulturkanalen DR-K bliver nedlagt. Vi håber selvfølgelig ikke, at det sker, men at vi fremover kan komme over på DR-2, hvor der er lidt flere penge til at lave programmer for end på DR-K. Sker det, kommer vi helt sikkert rundt i hele Danmark i stedet for kun at lave programmer så tæt på København som muligt, netop af de nuværende økonomiske begrænsninger.

Cirklen sluttes

Når jeg ser tilbage på mit arbejdsliv, kan jeg kun sige, at jeg gennem mit liv har været så heldig at arbejde med det, som interesserer mig mest. Jeg har fået lov til at leve af min passion, som er Københavns historie, og jeg har fået lov til at blande mit arbejde med alt det, som har været sjovt i mit liv. Intet har været spildt, for uden mine ungdomsdrømme fra blandt andet teater- og filmverdenen havde jeg i dag ikke stået på min helt egen scene på byens gader og torve og fortalt historier til en masse mennesker.

Sang- og stemmetræningen har været guld for mine mundtlige fortællinger, og jeg kan med lethed tale 70-100 mennesker op uden en mikrofon. Mine optrædener på scener og i film gør mig scenevant, når jeg fortæller, filmer Historiequizen eller deltager i andre radio- og tv-programmer. Min levende fantasi er uundværlig, når jeg skriver bøger og artikler for børn og voksne. Men ikke mindst er min fascination af fortiden en vigtig følgesvend, når jeg leger detektiv i selvsamme

fortid enten til fagbøger, eventyr eller Storytel Originals, der er historier på lyd, som jeg for tiden er i gang med at skrive ti af om vikingerne for Mofibo/Storytel.

Jeg ved, at mange tænker, at jeg har været heldig, men man kommer ingen vegne, hvis man ikke arbejder seriøst og hårdt for at nå sine mål. Jeg har læst og lyttet og været rigtig dårlig til at holde fri, fordi grænsen mellem mit arbejde og min passion til tider er svær at få øje på.

Jeg er dog af den overbevisning, at det er vigtigt at fortælle de unge, at hvis de tager en uddannelse indenfor arkæologi, etnologi, historie eller andre historiske fag, så skal de altid huske at se på mulighederne i deres fag i stedet for på begrænsningerne. Jeg var selv meget opmærksom på at fortælle det til min studerende, da jeg underviste på universitetet, for det glemte samtlige undervisere nemlig at fortælle os, da jeg gik på universitetet. I stedet fokuserede de på at underholde os

med, at der kun var job til en ud af fyrre, så vi skulle konkurrere hårdt med hinanden.

Min pointe er, at alle med en historisk baggrund er kulturhistorikere, som med hver deres kulturelle kuffert kan rejse ud i verden for at indtage livet og fortælle om fortiden. At forstå, respektere og lære om og af historien er så vigtig, for hvis vi ikke forstår historien, så forstår vi heller ikke nutiden eller måske fremtiden, og så begår vi og vores politikere de samme brølere i en uendelighed.

Husk du som medlem kan anmelde de bøger, vi i foreningen får tilsendt fra forlag, museer og andre kulturinstitutioner.

Hold øje på vores facebookgruppe.